

Opinia Komitetu Regionów „Nowe podejście do edukacji”

(2013/C 139/10)

KOMITET REGIONÓW

- Popiera wezwanie do zwiększenia wysiłków na rzecz rozwijania umiejętności o charakterze ogólnym, w szczególności umiejętności w zakresie przedsiębiorczości.
- Uważa, że konieczne jest tworzenie powiązań między pozaformalnym i nieformalnym uczeniem się oraz kształceniem formalnym. Zbyt często opracowywanie programów nauczania na poziomie ponadpodstawowym koncentruje się raczej na zdobywaniu informacji niż na pogłębianiu zrozumienia, nabywaniu kluczowych umiejętności oraz rozwoju umiejętności, które są niezbędne do funkcjonowania we współczesnym świecie.
- Uważa, że w obecnej sytuacji gospodarczej sprawą bardzo istotną jest uznanie znaczenia łączenia inwestycji publicznych i prywatnych w kształcenie i szkolenie. Prowadzenie polityki zapewniającej pełną integrację społeczną jest nie tylko ważne, ale ma wręcz kluczowe znaczenie.
- Podkreśla, że szczególny charakter potrzeb dydaktycznych w odniesieniu do wielojęzyczności, umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów oraz szybko zmieniające się programy w tym zakresie wymagają inwestycji w instrumenty dydaktyczne, szerszych partnerstw i stałej czujności. Technologie ICT uwolniły wielki potencjał poprawy wyników nauczania.
- Przyjmuje z zadowoleniem zamiar Komisji polegający na współpracy z zainteresowanymi podmiotami na rzecz proponowanej strategii „Nowego podejścia do edukacji”, która ma być wspólnym wysiłkiem na rzecz reform, i potwierdza zainteresowanie KR-u dalszą współpracą z Komisją Europejską i innymi partnerami w tym zakresie.

Sprawozdawca	Fiona O'LOUGHLIN (IE/ALDE), członek Rady Hrabstwa Kildare oraz Władz Regionu Środkowoschodniego
Dokument źródłowy	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowe podejście do edukacji: Inwestowanie w umiejętności na rzecz lepszych efektów społeczno-gospodarczych” COM(2012) 669 final

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Kontekst ogólny

1. Przyjmuje z zadowoleniem komunikat „Nowe podejście do edukacji: Inwestowanie w umiejętności na rzecz lepszych efektów społeczno-gospodarczych”⁽¹⁾, który jest cennym i aktualnym wkładem w rozpoczęcie odnowionego procesu rozwoju nowoczesnych i skutecznych systemów kształcenia i szkolenia.

2. Uważa jednak, że tytuł „Nowe podejście do edukacji” wymagałby przyjęcia szerszego podejścia niż to, o którym mowa w komunikacie i nie powinien pomijać celów aktywności obywatelskiej, rozwoju osobistego i dobrostanu, choć należy rozwijać umiejętności zwiększające szanse na zatrudnienie i wzrost, a także służące sprostaniu wyzwaniom XXI wieku, takim jak zmiana klimatu, starzenie się społeczeństw czy migracja.

3. Podkreśla fakt, że w komunikacie „Nowe podejście do edukacji” wyznaczono priorytety polityczne dotyczące systemów kształcenia i szkolenia na kolejne lata, gdzie w przypadku kształcenia młodzieży nieodłącznym elementem musi być również wychowanie, i wzywano państwa członkowskie do zwrócenia baczniejszej uwagi na następujące kwestie:

— JAKOŚĆ: dostosowanie umiejętności do miejsca pracy;

— DOSTĘPNOŚĆ: jakie reformy zwiększą skuteczność i integrujący charakter edukacji, w tym uczenia się przez całe życie;

— FINANSOWANIE: za pomocą jakich zasobów i przy czym udziale należy realizować reformy dotyczące działań niezbędnych do uwolnienia potencjału systemów kształcenia i szkolenia będących motorami wzrostu i zatrudnienia młodych ludzi. Są one zgodne z zaleceniami dla poszczególnych krajów poczynionymi w ramach europejskiego semestru.

4. Uznaje wysiłki Komisji zmierzające do poprawy i innowacyjnej zmiany koncepcji edukacji w zakresie przedsiębiorczości oraz szkolenia zawodowego, a także jej wezwanie do dalszego stałego inwestowania w kształcenie i szkolenie w odpowiedzi na wyzwania stawiane przez gospodarkę światową oraz zmiany w zapotrzebowaniu na umiejętności. Ma to pobudzać wzrost gospodarczy i zapewnić tworzenie miejsc pracy.

5. Podkreśla, że komunikat Komisji wzywa do gruntownych zmian w edukacji i większego ukierunkowania na efekty uczenia się - wiedzę, umiejętności i kompetencje, które nabywają studenci. Komitet podkreśla fundamentalną motywacyjną i merytoryczną rolę edukacji, mianowicie tworzenie warunków do uczenia się przez całe życie.

6. Uważa, że czas spędzony w systemie edukacyjnym stanowi słaby wskaźnik nauki. Interesujące i odpowiednie treści i metody nauczania oraz motywujące i skuteczne środowiska są znacznie ważniejsze niż długość czasu edukacji. Ponadto podkreśla, że umiejętności, takie jak efektywne czytanie i umiejętności matematyczne, a także podstawowe umiejętności w zakresie ICT i finansów, wymagają znaczącej poprawy. Należy również rozwinąć i wzmocnić umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i inicjatywność. Uwidacznia się potrzeba analizy i przebadania rozkładu i ilości zajęć w programach nauczania w europejskich systemach edukacyjnych, a także ich optymalizacja z punktu widzenia osiągniętych przez uczniów rzeczywistych wyników w nauce.

7. Zgadza się ze strategią OECD na rzecz umiejętności, opublikowaną w dniu 21 maja 2012 r., według której umiejętności stały się „walutą światową XXI wieku”. Wartość tej „waluty” określona jest możliwościami jej zastosowania i potencjałem rozwoju. Bez odpowiedniego inwestowania w umiejętności ludzie wegetują na marginesie społeczeństwa, postęp technologiczny nie przekłada się na wzrost gospodarczy, a państwa przestają być konkurencyjne w globalnym społeczeństwie w coraz większym stopniu opartym na wiedzy. Jednak wartość ta maleje, gdy wymogi rynku pracy ulegają zmianie, a pracownicy tracą umiejętności, z których nie robią użytku, bądź nie nabywają nowych w procesie uczenia się przez całe życie.

⁽¹⁾ COM(2012) 669 final.

8. Zwraca uwagę na fakt, że umiejętności nie przekładają się też automatycznie na miejsca pracy i wzrost. Strategia OECD zaleca propagowanie równego dostępu do możliwości kształcenia. W sytuacji gdy nierówności pogłębiają się w wielu dziedzinach życia, kształcenie i szkolenie mogą przyczynić się do zmniejszenia tej luki. Dlatego też uważa, że zapewnienie większej równości pod względem rozwoju umiejętności jest zarówno sprawiedliwe społecznie, jak i wydajne gospodarczo. Ponadto badania potwierdzają już od dawna, że równość szans w zakresie kształcenia oraz jego jakość nie wykluczają się wzajemnie, lecz wręcz przeciwnie: najbardziej wydajnymi systemami edukacji w państwach OECD są te, które łączą w sobie jakość z równością szans.

9. Podkreśla wartość ogólnosystemowej perspektywy, zastosowanej w niniejszej opinii w odniesieniu do kształcenia i szkolenia i uważa, że należy podkreślić znaczenie wykorzystywania danych dotyczących odpowiedniej polityki oraz przykładów dobrych praktyk w celu opracowania kształtu proponowanych działań i reform niezbędnych do poprawy efektywności, elastyczności i adekwatności tych systemów. Jednocześnie podkreśla szeroki zakres zadań przypisywanych kształceniu i szkoleniu, ich rolę w zapewnieniu integracji społecznej oraz potrzebę ich wspierania na wszystkich poziomach, tzn. unijnym, krajowym, lokalnym i regionalnym.

Budowanie umiejętności na miarę XXI wieku

10. Popiera wezwanie do zwiększenia wysiłków na rzecz rozwijania umiejętności o charakterze ogólnym, w szczególności umiejętności w zakresie przedsiębiorczości. Uważa, że w sytuacji gdy dąży się do zaspokojenia dużego zapotrzebowania na umiejętności związane z naukami ścisłymi, technologią, inżynierią i matematyką, badaniami i innowacjami, pierwszym krokiem powinno być zadbanie o to, by wszyscy nabyli podstawy lub podstawowe umiejętności, w tym umiejętności w zakresie ICT i finansów. W programach nauczania we wszystkich europejskich systemach edukacyjnych należy koniecznie uwzględnić naukę umiejętności związanych z przedsiębiorczością, z których wiele wiąże się ściśle z kompetencjami emocjonalnymi.

11. Podkreśla, że w nauczaniu na wszystkich poziomach należy w większym stopniu wykorzystywać nauczanie zespołowe, grupowe i sieciowe, gdyż tylko niewielka część życia zawodowego łączy się z pracą w samotności i z samotnym rozwiązywaniem problemów. We wszystkich rodzajach działalności tworzenie dobrego zespołu opiera się zawsze na tym, że wiedza, umiejętności i osobowości różnych osób pasują do siebie lub uzupełniają się nawzajem.

12. Zgadza się, że kształcenie i szkolenie zawodowe musi stanowić cenną i integralną część systemu edukacji, zwłaszcza systemu przemienneo, w którym uczenie się odbywa się poprzez praktykę w miejscu pracy. Kraje o wysoko rozwiniętych systemach przemienności z reguły odnotowują lepsze wskaźniki zatrudnienia młodzieży. Jednak w ponad połowie państw członkowskich UE mniej niż 50% uczniów uczestniczy w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Wzywa zatem państwa członkowskie do doskonalenia systemu kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowywania wyników do potrzeb lokalnych rynków pracy, z zapewnieniem zaangażowania przedsiębiorstw. Przykładowo krótkie programy szkoleń w obszarach, w których brakuje umiejętności, mogą być pomocne w sytuacji

niedopasowania umiejętności do zapotrzebowania i wywierac korzystny wpływ na zatrudnienie. Podkreśla, że podczas opracowywania wysokiej jakości dwutorowych systemów kształcenia trzeba uwzględniać szczególne warunki i potrzeby występujące w poszczególnych państwach i/lub regionach. KR proponuje także rozpoczęcie programów pilotażowych zachęcających do organizowania praktyk i lepszego łączenia szkoleń zawodowych ze środowiskiem pracy w państwach o słabo rozwiniętych dwutorowych systemach kształcenia.

13. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że na posiedzeniu Rady Ministrów Edukacji w dniu 15 lutego odpowiednio uwzględniono potrzebę opracowania strategii edukacji w zakresie przedsiębiorczości na poziomie instytucjonalnym i oczekuje, że państwa członkowskie jak najszybciej przekształcą taką strategię w konkretne działania.

14. Uznaje znaczenie opracowywania i wdrażania systemów edukacji w zakresie przedsiębiorczości w całej Europie. Uważa, że należy skoncentrować się szczególnie na przewyżczeniu rozbieżności i zasadniczych różnic w ich rozwoju, które ujawniły się w przeprowadzonym w 2008 r. badaniu dotyczącym przedsiębiorczości w szkolnictwie wyższym i które zostały potwierdzone podczas sympozjum wysokiego szczebla w Budapeszcie w 2011 r.

15. Podkreśla, że dostęp studentów do edukacji w zakresie przedsiębiorczości jest zróżnicowany i często ustalony na poziomie instytucji. Uważa nauczycieli i osoby kształcące za ważne podmioty szerzenia wiedzy, lecz jednocześnie zauważa potrzebę rozwiązania, w miarę możliwości dostępnych w kontekście środowiska szkolnego, problemu wynikającego z braku zrozumienia tego, z czym wiąże się edukacja w zakresie przedsiębiorczości i jak można ją prowadzić. Uważa więc, że państwa członkowskie, we współpracy z instytucjami szkolnictwa wyższego i organami właściwymi w zakresie wspierania przedsiębiorców, powinny włączyć treści związane z edukacją na rzecz przedsiębiorczości do przepisów regulujących programy nauczania w kształceniu podstawowym, szkoleniu zawodowym i szkolnictwie wyższym.

16. Podkreśla znaczenie europejskich ram odniesienia dotyczących kluczowych kompetencji, w których uznano kształcenie z zakresu przedsiębiorczości za bardzo ważne. Dlatego sądzi, że należy położyć silny nacisk na szkolenie nauczycieli w tym zakresie, jak również szeroko propagować nieformalne procesy uczenia poprzez kontakty między przedsiębiorcami a uczniami i studentami.

17. Apeluje, aby lokalne i regionalne ośrodki szkoleniowe oraz system edukacji przedstawiały szerszą ofertę (nauczania formalnego i nieformalnego) skrojoną na miarę specyficznych grup docelowych złożonych z osób, które chcą zostać przedsiębiorcami lub prowadzić własną działalność. Cennym źródłem inspiracji w tym zakresie mogą być doświadczenia z Europejskich Regionów Przedsiębiorczości. Przyznawana przez Komitet Regionów nagroda dla Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości doskonale pokazuje, że regiony potrafią niewielkim kosztem rozwijać wybiegające w przyszłość strategie, ze szczególnym uwzględnieniem podnoszenia kompetencji w dziedzinie przedsiębiorczości, zwłaszcza wśród młodych ludzi, a dzięki temu przyczyniają się do promowania nowego pokolenia przedsiębiorców i nowych miejsc pracy.

18. Dobra znajomość języków obcych stanowi jeden z zasadniczych czynników wpływających na możliwości uczenia się i mobilności zawodowej oraz znalezienia zatrudnienia zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, jednak we wnioskach z komunikatu stwierdzono, że *znajomość języków obcych w Europie jest słaba*: zaledwie jeden na czterech uczniów osiąga poziom samodzielności w posługiwaniu się pierwszym językiem obcym (co oznacza umiejętność prowadzenia prostej rozmowy). Słabe umiejętności językowe stanowią więc podstawową przeszkodę w swobodnym przepływie pracowników oraz obniżają międzynarodową konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw. Szczególnie dotyczy to regionów przygranicznych, w których obywatele UE posługują się innym językiem, niż ich bezpośredni sąsiedzi. Uważa się, że uczenie się języków przynosi najlepsze rezultaty w młodym wieku, a jednocześnie kontakty od najwcześniejszych lat są niezbędne, aby krzewić wzajemne zrozumienie i rozwijać znaczenie obywatelstwa europejskiego.

19. Zauważa postęp, jaki dokonał się do tej pory, lecz utrzymuje, że należy w większym stopniu wykorzystywać potencjał w zakresie systemów kształcenia i szkolenia, tak aby lepiej spełniały swoją rolę w promowaniu spójności społecznej i terytorialnej i przyczyniały się do dobrobytu Europy, np. poprzez sięgnięcie po nowe możliwości jakie dają technologie informacji i komunikacji (ICT) oraz otwarte zasoby edukacyjne (OER) i otwarte innowacje.

20. Uważa, że w obecnej sytuacji gospodarczej sprawą bardzo istotną jest uznanie znaczenia łączenia inwestycji publicznych i prywatnych w kształcenie i szkolenie. Z drugiej strony podkreśla potrzebę zabezpieczenia przed możliwymi niepożądanymi skutkami ubocznymi, takimi jak utrudnienie dostępu grupom znajdującym się w gorszej sytuacji gospodarczej i społecznej do kształcenia i szkolenia. Prowadzenie polityki zapewniającej pełną integrację społeczną jest nie tylko ważne, ale ma wręcz kluczowe znaczenie.

21. Należy zwrócić szczególną uwagę na zwalczanie bezrobocia wśród młodzieży. W rozwiązywaniu tej kwestii za najważniejsze uznano cztery obszary, w odniesieniu do których państwa członkowskie powinny wzmocnić wysiłki:

- tworzenie światowej klasy systemów kształcenia ogólnego, specjalistycznego i zawodowego w celu poprawy jakości umiejętności zawodowych oraz podniesienia poziomu wiedzy akademickiej niezbędnej do uczenia się przez całe życie;
- propagowanie uczenia się poprzez praktykę, w tym wysokiej jakości staży, uczenia się zawodu oraz modeli systemu przemienneho, aby pomóc przejściu od systemu kształcenia do wykonywania zawodu;
- promowanie partnerstw publiczno-prywatnych (aby zapewnić odpowiednie programy i umiejętności);

- wspieranie mobilności, by wszyscy ludzie młodzi mogli się kształcić i by edukacja była dostępna na równych warunkach niezależnie od ich miejsca zamieszkania.

22. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje pakiet w sprawie zatrudnienia młodzieży z grudnia 2012 r., który obejmuje gwarancje dla młodzieży i Inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, z budżetem w wysokości 6 mld euro (2014–2020) dla regionów o stopie bezrobocia wśród młodzieży przekraczającej 25 %. Wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie do zagwarantowania, że inicjatywa ta będzie faktycznie uzupełniająca w stosunku do istniejących działań regionalnych i krajowych na rzecz zwalczania bezrobocia wśród młodzieży oraz że gwarancje dla młodzieży przyniosą wymierne efekty.

23. Wzywa zatem ponownie państwa członkowskie, a w odpowiednich przypadkach także władze regionalne, aby mimo ograniczeń budżetowych, nie narażały na szwank przyszłości poprzez wprowadzanie cięć w dziedzinach (takich jak kształcenie i szkolenie), które są podstawą przyszłego wzrostu⁽²⁾. Aby zapewnić by te cięcia nie dotknęły sektorów mających decydujące znaczenie dla realizacji strategii „Europa 2020” można by wykorzystać europejski semestr. KR nalega, aby nie pozostawiać w tyle tych państw członkowskich, które doświadczają obecnie poważnych ograniczeń budżetowych.

Pobudzanie otwartych i elastycznych form uczenia się

24. Uważa, że konieczne jest tworzenie powiązań między pozaformalnym i nieformalnym uczeniem się oraz kształceniem formalnym. Zbyt często opracowywanie programów nauczania na poziomie ponadpodstawowym koncentruje się raczej na zdobywaniu informacji niż na pogłębianiu zrozumienia, nabywaniu kluczowych umiejętności oraz rozwoju umiejętności, które są niezbędne do funkcjonowania we współczesnym świecie. Przypomina, że wypracowanie i ukształtowanie konkretnych programów nauczania, jak również kwestia organizacji i finansowania systemów edukacji, należą do kompetencji państw członkowskich.

25. Apeluje, aby w nowym podejściu do kształcenia i szkolenia nadać zasadnicze znaczenie kluczowym umiejętnościom, takim jak: kreatywne myślenie, komunikowanie się, przetwarzanie informacji, indywidualna efektywność i praca zespołowa. Te kluczowe umiejętności uzupełniają osiem kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie i ułatwiają ich nabywanie⁽³⁾.

⁽²⁾ CdR 290/2011.

⁽³⁾ Porozumiewanie się w języku ojczystym; porozumiewanie się w językach obcych; kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; kompetencje informatyczne; umiejętność uczenia się; kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność i przedsiębiorczość; świadomość i ekspresja kulturalna.

26. Podkreśla, że nauczyciele mają do czynienia z szybko zmieniającymi się potrzebami, które wymagają nowego zestawu kompetencji od nauczycieli, osób kształcących nauczycieli oraz dyrektorów placówek edukacyjnych. Należy pilnie dołożyć większych starań w celu modernizacji metod nauczania i zapewnienia nauczycielom możliwości nadążania za zmianami w dziedzinie, której uczą, a także w celu właściwego określenia i propagowania wysokiej jakości nauczania; trzeba przy tym jednak uwzględnić fakt, że opracowywanie ram kompetencji dla nauczycieli należy do wyłącznych kompetencji państw członkowskich.

27. Podkreśla znaczenie zdobycia odpowiednich umiejętności podstawowych poprzez zapewnienie, że nauczyciele już od samego początku będą zwracać uwagę przede wszystkim na zdobywanie umiejętności podstawowych oraz poprzez włączenie społeczności lokalnej i uzyskanie jej czynnego wsparcia dla integracji społecznej, np. osób nieuprzywilejowanych społecznie lub pochodzących ze środowisk odmiennych pod względem kulturowym albo edukacyjnym. Jednocześnie zaś niezbędne jest zapewnienie dobrych powiązań z kręgami gospodarczymi oraz, w razie potrzeby, zorganizowanie wsparcia psychopedagogicznego.

28. Podkreśla, że szczególny charakter potrzeb dydaktycznych w odniesieniu do wielojęzyczności, umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów oraz szybko zmieniające się programy w tym zakresie wymagają inwestycji w instrumenty dydaktyczne, szerszych partnerstw i stałej czujności. Technologie ICT uwolniły wielki potencjał poprawy wyników nauczania. W niektórych przypadkach różne materiały dydaktyczne i do samodzielnej nauki, takie jak symulatory i gry, mogłyby pozwolić na uzyskanie znacząco lepszych wyników nauczania niż stosowanie jedynie tradycyjnej metody opartej na wykładzie i konwencjonalnych materiałach. Dlatego też wzywa władze lokalne i regionalne do ustanowienia związków i ram współpracy z lokalnymi kręgami gospodarczymi i akademickimi na rzecz zaangażowania społeczności lokalnej, zrozumienia potrzeb lokalnych i zwiększenia szans stażystów na zatrudnienie, a także organizowania kształcenia ustawicznego dla nauczycieli.

29. Zauważa istotny wkład, który wnosi trwający obecnie proces rozwijania europejskiego wymiaru sportu na rzecz osiągnięcia strategicznych celów UE – zwłaszcza celów wyznaczonych w strategii „Europa 2020” – oraz otwierania możliwości tworzenia trwałych miejsc pracy, zwłaszcza dla młodych ludzi.

30. Podkreśla także społeczną oraz edukacyjną funkcję sportu jako ważnego czynnika poprawiającego skuteczność uczenia się i sprawność umysłową, dobre samopoczucie fizyczne, generalnie jakość życia ludzkiego oraz wpływającego na harmonijną integrację w społeczeństwie poprzez promowanie wartości takich jak tolerancja, zasada *fairplay* i współpraca.

31. Ostrzega, że w sytuacji gdy istniejące dowody przemawiają wyraźnie za potrzebą ukierunkowania edukacji na rozwój

umiejętności o charakterze ogólnym, faktyczna praktyka zmierza w przeciwnym kierunku. Uważa, że do przebudowy systemów edukacyjnych na rzecz rozwijania umiejętności przydatnych przy zatrudnieniu niezbędne jest przede wszystkim wprowadzenie testów znormalizowanych na poziomie UE, jak również opracowanie i wprowadzenie metod nauczania, symulatorów dydaktycznych, „fabryk nauki” itp. Należy podjąć odpowiednie działania w tych obszarach. Stworzenie i zakup infrastruktury często wymaga poważnych inwestycji, lecz jeśli są one przeprowadzane w sposób uporządkowany, przynoszą duży zwrot.

32. Przyjmuje z zadowoleniem skoncentrowanie się na efektach uczenia się. Podkreśla znaczenie wyważonego połączenia elastyczności i autonomii z transferem i wzajemnym uznawaniem kwalifikacji pomiędzy regionami i krajami Europy. Oczekuje w związku z tym z zainteresowaniem szybkiego wprowadzenia w życie europejskiego obszaru umiejętności i kwalifikacji, co powinno doprowadzić do większej zbieżności i ułatwić ponadgraniczne uznawanie umiejętności i kwalifikacji, zwraca jednak uwagę, że na przykład europejskie ramy kwalifikacji nie zapewniają praw do wzajemnego uznawania. Ostrzega w tym kontekście przed mieszaniami instrumentów dotyczących uznawania i przejrzystości, które może wynikać ze starań Komisji, by „ułatwić międzypaństwowy proces uznawania umiejętności i kwalifikacji”.

33. Potwierdza swoje głębokie przekonanie, że UE nie tylko powinna zachęcać do podejmowania kształcenia i szkolenia, ale także przyciągać do tego osoby reprezentujące szersze spektrum społeczne, w tym grupy, które są najsłabsze i znajdują się w najtrudniejszym położeniu⁽⁴⁾, a także udostępniać środki umożliwiające sprostanie temu wyzwaniu.

Promowanie współpracy

34. Już na samym początku podkreśla znaczenie uzgodnionej horyzontalnie, trwałej strategii w procesie wdrażania, która zapewniłaby także niezbędne synergie pomiędzy wszystkimi odpowiednimi inicjatywami przewodnimi związanymi ze strategią „Europa 2020”, a w szczególności z Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia oraz projektami „Mobilna młodzież”, „Unia innowacji” i „Europejska agenda cyfrowa”.

35. Przypomina, że władze lokalne i regionalne odegrały znaczącą rolę w realizacji celów strategii „Europa 2020” i uważa, że aby strategia ta faktycznie mogła spełnić zawarte w niej obietnice, krajowe programy reform powinny być realizowane w partnerstwie z różnymi szczeblami sprawowania rządów. Podkreśla, że dzięki miejscu zajmowanemu przez samorządy lokalne i regionalne mogą one istotnie przyczynić się do osiągnięcia tych celów poprzez stworzenie sprzyjających warunków, zapewnienie skutecznej komunikacji i upowszechnienie informacji poprzez swoje sieci oraz zapewnienie koniecznych danych do przyszłego planowania strategicznego i rozwoju.

⁽⁴⁾ CdR290/2011.

36. Podkreśla znaczenie sprzyjających warunków ramowych, zwłaszcza dla grup, które są najsłabsze i znajdują się w najtrudniejszym położeniu. Kładzie nacisk na potrzebę prowadzenia konsekwentnych, długookresowych działań z udziałem władz lokalnych i regionalnych, obejmujących także szkoły na obszarach znajdujących się w niekorzystnym położeniu pod względem społecznym lub geograficznym, w celu poprawy jakości nauczania i wyników uczenia się oraz umożliwienia młodzieży realizowania większych ambicji.

37. Władze lokalne i regionalne mają kluczowe kompetencje w zakresie polityki kształcenia i szkolenia oraz odgrywają istotną rolę w zakresie polityki na rzecz młodzieży i zatrudnienia. Jeśli chodzi o rozwijanie przekrojowych umiejętności w ramach systemu kształcenia, ważne jest, by krzewić u młodych ludzi postawy i umiejętności potrzebne przy samozatrudnieniu poprzez rozwijanie takich cech osobistych, jak kreatywność, odpowiedzialność, gotowość do podjęcia ryzyka, nastawienie na rozwiązywanie problemów oraz zdolność do pracy w zespole.

38. Popiera dwutorowe podejście zaproponowane przez Komisję w komunikacie, przewidujące priorytety dla państw członkowskich, a jednocześnie koordynację oraz wkład na szczeblu europejskim. Podkreśla zarazem potrzebę odpowiednich i proporcjonalnych działań i środków na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości, odnoszących się zarówno do poziomu formalnego jak i do nieformalnego i pozaformalnego i dotyczących kształcenia, rodzin i społeczności. Działania te należy prowadzić nie tylko w partnerstwie między szkołami a przedsiębiorstwami, lecz także między organizacjami pozarządowymi i innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

39. Podkreśla kluczową rolę władz lokalnych i regionalnych w kształceniu i szkoleniu i ich wartość dodaną jako podmiotu i łącznika pomiędzy światem uczenia się a światem pracy oraz wskazuje na potrzebę zmniejszania nierówności pomiędzy regionami, w tym także występujących w regionach peryferyjnych i najbardziej oddalonych, oraz wzmocnienia działań prowadzonych przez regionalne i peryferyjne instytucje kształcenia i szkolenia. Podkreśla, że korzystne byłoby, gdyby władze regionalne, ośrodki zajmujące się kształceniem i szkoleniem, inne instytucje oświatowe oraz ważniejsze podmioty gospodarki i społeczeństwa porozumiały się co do regionalnych celów, polityki i priorytetów w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego. Należy wzmocnić struktury, które motywowałyby ośrodki zajmujące się kształceniem i szkoleniem oraz ich personel do angażowania się w akcje na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego oraz przedsiębiorczości.

40. Przypomina, że to właśnie na szczeblu niższym niż krajowy można uzyskać najbardziej rzetelne i aktualne informacje o regionalnych rynkach pracy. Ponadto władze lokalne i regionalne mogą odgrywać ważną rolę, jeśli chodzi o wskazanie brakujących umiejętności i zapewnienie odpowiedniego

przekwalifikowania lub programu kształcenia zawodowego oraz zachęcanie do inwestowania z myślą o lokalnym zapotrzebowaniu.

41. Zauważa, że prawdopodobieństwo odniesienia sukcesu wzrasta wtedy, gdy te ramy współpracy są traktowane jako pozytywne sprzężenie zwrotne, w którym zaoferowane szkolenie nie pomija konkretnych potrzeb przemysłu i/lub handlu. Instytucje prowadzące szkolenia ściśle współpracują z sektorem prywatnym tworząc synergie i mechanizmy informacji zwrotnej, zaś zwiększone umiejętności szkolonych studentów lub dorosłych są ponownie inwestowane w rewitalizację danego obszaru. Gdy chodzi o młodych uczniów, można starać się zwiększyć ich przedsiębiorczość w długim okresie poprzez rozwijanie „przedsiębiorczego podejścia”.

42. Uważa, że dzięki długookresowym, twórczym doświadczeniom współpracy młodzi ludzie nabędą szeroką gamę kluczowych umiejętności, przez co staną się osobami przedsiębiorczymi.

43. Ponownie podkreśla swoje poparcie dla rozwoju programów kształcenia zawodowego, których celem jest rzeczywiste otwarcie dróg prowadzących od kształcenia zawodowego do kształcenia wyższego. Popiera środki na rzecz dostosowania polityki kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnych lub lokalnych strategii rozwoju gospodarczego (zwłaszcza na rzecz inteligentnej specjalizacji, przedsiębiorczości osób młodych) oraz rozwijania partnerstw między środowiskiem oświatowym, gospodarczym i badawczym.

44. Zauważa, że w niektórych państwach członkowskich kształcenie zawodowe może być stygmatyzowane i traktowane jako gorsze od kształcenia uniwersyteckiego. Problemem tym należy się zająć w przyszłych działaniach. Opracowany w latach dziewięćdziesiątych w Poitiers system uczenia się dostosowanego do potrzeb indywidualnych jest kolejnym krokiem we właściwym kierunku, gdyż uwzględnia on indywidualność poszczególnych osób i jest opracowywany pod kątem ich konkretnych potrzeb. Ponadto coraz większe znaczenie ma tworzenie planów edukacyjnych dla społeczności i zespołów. Podkreśla znaczenie szkolnictwa wyższego dla rynku pracy, lecz uważa, że należy także wzmocnić kształcenie i szkolenie zawodowe oraz zachęca do zaangażowania pracodawców i instytucji rynku pracy w opracowywanie i realizację programów. Podsumowując: osoby odbywające kształcenie zawodowe muszą odczuwać korzyści płynące z tej formy kształcenia w porównaniu z innymi formami (np. możliwości stałego rozwijania umiejętności), tak aby podjęcie kształcenia zawodowego nie oznaczało utrudnienia czy zamknięcia drogi dalszego rozwoju.

45. Wzywa do podejmowania tych wysiłków we współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi, ponieważ na tym właśnie poziomie często ujawniają się najwcześniej tendencje w zakresie umiejętności i miejsc pracy. Podkreśla zaangażowanie KR-u na rzecz dostosowania polityki kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnych lub lokalnych strategii rozwoju gospodarczego, zwłaszcza na potrzeby inteligentnej specjalizacji.

46. Podkreśla, że należy w pełni wykorzystać potencjał Europy w zakresie rozwijania platform informatycznych i usług ICT w sektorach publicznym i prywatnym – także w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Wspierane przez UE partnerstwa publiczno-prywatne na rzecz publicznych usług ICT, z udziałem władz lokalnych i regionalnych oraz teleinformatycznych MŚP, mogą służyć za dobrą podstawę dla budowania lokalnych zasobów wiedzy i umiejętności w całej UE. Zwraca uwagę na możliwości dalszego rozwoju w tym zakresie w postaci regionalnych centrów ICT, projektów wirtualnego kampusu czy też multimedialnych ośrodków kształcenia.

47. Szkolenie w celu rozwoju umiejętności jest godnym pochwały celem. Ale musimy zadbać o to, by nie postrzegać inwestycji w edukację wyłącznie jako sposobu zwiększania wydajności gospodarczej w Europie. Niepożądanym skutkiem tego rodzaju podejścia może być pogorszenie zdrowia psychicznego młodych ludzi, którzy będą postrzegani jako prototypowe jednostki gospodarcze i określane jedynie pod kątem ich zdolności do wnoszenia wkładu do gospodarki. W związku z tym należy wspierać przede wszystkim równorzędne inwestycje w kreatywność młodych ludzi, ich życiowe i przekrojowe umiejętności, edukację kulturalną i wychowanie fizyczne. Publiczne i prywatne korzyści edukacji nie sprowadzają się jedynie do kwestii gospodarczych. Na przykład wyższy poziom wykształcenia wiąże się z dłuższym trwaniem życia, wyższą frekwencją wyborczą i większym poparciem dla równych praw mniejszości etnicznych.

48. Zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności, konkretne środki lub działania zaproponowane lub przyjęte na poziomie UE powinny skupiać się na obszarach, gdzie mamy do czynienia z silnym wymiarem europejskim lub z aspektami transnarodowymi, które nie dają się odpowiednio uregulować przez państwa członkowskie lub władze lokalne lub regionalne działające w pojedynkę.

49. Zwraca uwagę na potrzebę inteligentnego, efektywnego i innowacyjnego pozyskiwania i wydatkowania środków na kształcenie i szkolenie, co umożliwi lepsze reagowanie na przyszły popyt, na wymagające wysokich kwalifikacji miejsca pracy i rozwój oraz na obsadzanie zwalnianych miejsc pracy. Umożliwi to także stymulowanie wzrostu i zatrudnienia młodzieży. Podkreśla przy tym, że podczas opracowywania polityki i wdrażania programów należy wykorzystać funkcjonujące już lokalne organy pochodzące z demokratycznych wyborów. Uważa, że korzystanie z wiedzy zgromadzonej na poziomie lokalnym i obowiązywanie demokratycznej rozliczalności poprawi mechanizmy zarządzania partnerstwami między uniwersytetami, przedsiębiorstwami i samorządem lokalnym. To z kolei umożliwi bezpośrednie powiązanie lokalnych priorytetów i odpowiedzialności z zasadą pomocniczości.

50. Podkreśla korzyści związane z utworzeniem silnych partnerstw lokalnych poprzez przyjęcie koncepcji systemowej oraz połączenie różnych możliwości finansowania w jedną strategię lokalną lub regionalną. W strategii takiej można byłoby

uwzględnić różne możliwości polityczne jej realizacji na szczeblu lokalnym i regionalnym:

- rozwój systemów informacji umożliwiających podejmowanie działań strategicznych w celu określenia i stałego monitorowania zdolności adaptacyjnych, potrzeb i jakości lokalnej siły roboczej (np. centrum monitorowania umiejętności);
- współdziałanie z sektorem przedsiębiorstw w celu wypracowania systemu szkolenia zawodowego dopasowanego do potrzeb rynku i dostosowania środków szkolenia do otoczenia gospodarczego;
- współpraca z lokalnymi podmiotami w dziedzinie kształcenia i szkolenia, np. w celu pobudzania lokalnych ośrodków kształcenia i szkolenia oraz lokalnych agencji pracy do wprowadzania nowych technik w zakresie kształcenia za pośrednictwem internetu, poprawy umiejętności korzystania z mediów oraz wspierania wielojęzyczności, a także zapewniania równych szans zatrudnienia ludności z grup znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej;
- współpraca z sektorami przedsiębiorstw i edukacji (od szkolnictwa podstawowego po wyższe) w celu zapewnienia ciągłości procesu nauki języków; przy czym wybór języków może się również opierać na potrzebach określonych przez władze lokalne i regionalne w porozumieniu z przedsiębiorstwami;
- poszukiwanie wsparcia poza danym regionem poprzez połączenie sił z innymi regionami dotkniętymi podobnymi problemami i wykorzystującymi unijne środki finansowe.

Każda tego rodzaju strategia powinna być ściśle powiązana z trzema ogólnymi celami w zakresie edukacji i szkolenia: z dążeniem do doskonałości, zapewnianiem powszechnego dostępu i ograniczaniem liczby osób przedwcześnie kończących naukę.

51. Apeluje o systematyczne i trwałe angażowanie podmiotów lokalnych i regionalnych, w tym instytucji edukacyjnych i szkoleniowych, w platformę inteligentnej specjalizacji i w opracowywanie zintegrowanych lokalnych i regionalnych planów rozwoju.

52. Podkreśla kluczowe znaczenie działań na szczeblu lokalnym i regionalnym i jednocześnie oczekuje z zainteresowaniem bardziej konkretnych propozycji Komisji Europejskiej w sprawie skutecznego zmniejszenia luki pomiędzy potencjałem technologii ICT a otwartymi zasobami edukacyjnymi (OER) z jednej strony i istniejącymi systemami kształcenia i szkolenia z drugiej strony. Dostrzega, że otwarte zasoby edukacyjne mogą z korzyścią uzupełniać tradycyjne zasoby. Należy wyjaśnić, jak można stale oraz w sensowny i kompleksowy sposób zapewnić jakość treści otwartych zasobów edukacyjnych, tak by wykorzystanie tych zasobów w nauczaniu wносиło wartość dodaną.

53. Uważa, że należy przykładać większe znaczenie do „specyficznej roli, jaką odgrywają władze lokalne i regionalne jako pracodawcy, usługodawcy i organy regulacyjne w promowaniu wzrostu i spójności oraz w koordynowaniu strategicznych partnerstw między instytucjami edukacyjnymi, agencjami przedsiębiorczości i przedsiębiorstwami w macierzystych regionach”. W istocie władze lokalne i regionalne biorą coraz większy udział w kształtowaniu polityki edukacyjnej, ale nie ma jednego uniwersalnego działania mogącego zapewnić poprawę wyników kształcenia. Konkretniej rzecz biorąc, chociaż obecnie dysponujemy wystarczającą wiedzą, by podejmować odpowiednie decyzje (przy czym do najważniejszych kryteriów należą: poziom nauczycieli, niezależność instytucji, objęcie jak najszerszych kręgów społeczeństwa oraz zasoby), to opcje do wybrania przez władze lokalne i regionalne zależą od lokalnej charakterystyki społeczno-gospodarczej, ich autonomii względem systemu krajowego oraz ich poprzednich wyników (i reputacji) w zakresie edukacji i kształcenia.

54. Przypomina, że władze lokalne i regionalne, które mają bezpośredni kontakt z miejscową rzeczywistością i najlepiej ją rozumieją, mogą w największym stopniu przyczynić się do opracowywania polityki i realizacji programu z pełnym poszanowaniem zasady pomocniczości.

55. Przyjmuje z zadowoleniem zamiar Komisji polegający na współpracy z zainteresowanymi podmiotami na rzecz proponowanej strategii „Nowego podejścia do edukacji”, która ma być wspólnym wysiłkiem na rzecz reform, i potwierdza zainteresowanie KR-u dalszą współpracą z Komisją Europejską i innymi partnerami w tym zakresie. Współpraca ta powinna objąć wszystkie dziedziny, w których władze lokalne i regionalne mają szczególne zadania do wykonania, w tym także, ale nie tylko, dostosowywanie polityki kształcenia i szkolenia zawodowego do lokalnych i regionalnych strategii rozwoju gospodarczego, o czym wspomniano już w komunikacie.

Bruksela, 12 kwietnia 2013 r.

*Przewodniczący
Komitetu Regionów*
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO